

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра лісового господарства

ЛІСІВНИЦТВО

методичні рекомендації для виконання самостійної роботи
здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Н4 «Лісове господарство»

УДК 630*2(075.4)

Ухвалено
науково-методичною радою
Білоцерківського національного
аграрного університету
(Протокол № 4 від 20 листопада 2025р.)

Укладачі: **Пенькова С.В.**, доктор філософії, асистент
Мазепа В.Г., доктор сільськогосподарських наук, професор
Рижов О.М., асистент
Соколенко К.І., кандидат тех. наук, асистент

Лісівництво: методичні рекомендації для виконання самостійної роботи здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності Н4 «Лісове господарство»/ Уклад. С.В. Пенькова, Мазепа В.Г., О.М. Рижов, К.І. Соколенко. Біла Церква: БНАУ, 2025. 31 с.

Методичні рекомендації розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності Н4 «Лісове господарство» з метою ефективного виконання здобувачами самостійної роботи з дисципліни «Лісівництво».

Рецензент

ГОРНОВСЬКА С.В., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри
рослинництва та цифрових технологій в агрономії
Білоцерківського НАУ

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ.....	6
3. КУРСОВИЙ ПРОЄКТ.....	8
4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ТА ГРУПОВІ ЗАВДАННЯ	8
5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....	9
6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	28
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	30

ВСТУП

Метою вивчення дисципліни «Лісівництво» є засвоєння теоретичних основ і набуття практичних навичок вирощування та формування стійких лісових насаджень, систем рубок, підвищення продуктивності лісів, принципів раціонального та невиснажливого використання лісових ресурсів. Завданням дисципліни є висвітлення питань, які стосуються теоретичних основ різних систем і способів рубок головного користування та їх технологічних особливостей, методів поновлення лісів, біологічних основ і технологій рубок догляду за лісом, рубок формування і оздоровлення лісів, підвищення якості та продуктивності лісів, ведення господарства в лісах природоохоронного, рекреаційного та захисного призначення.

Обов'язковою складовою освітнього процесу під час вивчення будь-якої дисципліни є організація самостійної роботи здобувачів освіти у вільний від обов'язкових навчальних занять час за завданням і під методичним керівництвом викладача. Організовується самостійна робота здобувача згідно з Положення про організацію і контроль позааудиторної самостійної роботи здобувачів вищої освіти в Білоцерківському національному аграрному університеті

(https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_organiz_kontrol_pozauditor_samost_rob_2024.pdf).

Завдання самостійної роботи спрямовані на розвиток аналітичних здібностей студентів, вміння знаходити і використовувати наукові джерела для поглиблення знань.

Основними видами самостійної роботи є: виконання курсового проекту, підготовка фахових доповідей, презентацій, рефератів, есе, участь у командних проектах, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань.

1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни «Лісівництво» сприятиме формуванню у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ФК 1. Здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства.

ФК 2. Здатність проводити лісівничі вимірювання та дослідження.

ФК 3. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК 4. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативнодовідкових матеріалів.

ФК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста

відповідальність за стан довкілля на місцевому, регіональному, національному і глобальному рівнях.

Опанування освітнього компонента «Лісівництво» забезпечить досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН 4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.

ПРН 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії і принципи ведення лісового господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН 6. Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей.

ПРН 7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, застосовувати знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин на вивчення
<i>Змістовий модуль 1. Ліс як екосистема. Продуктивність лісу.</i>		
1	Етапи розвитку лісівництва.	3
2	Відповідність біологічних властивостей деревних порід лісорослинним умовам, що гарантує сталий розвиток лісових насаджень.	3
3	Фізіологічні основи приросту деревини в умовах лісу.	3
4	Біологічний кругообіг та його роль у підвищенні продуктивності лісів.	3

5	Біологічна стійкість і продуктивність лісів, а також критерії еталонності лісових насаджень.	4
6	Підвищення деревної продуктивності лісових насаджень.	4
Разом за змістовий модуль 1		20
<i>Змістовий модуль 2. Головне користування лісом.</i>		
7	Комбіновані рубки.	5
8	Особливості рубок головного користування в різних лісорослинних умовах.	5
9	Рубки головного користування у лісах з особливим режимом лісокористування.	5
10	Очистка місць рубок.	5
11	Відновлення лісів після рубок.	5
Разом за змістовий модуль 2		25
<i>Змістовий модуль 3. Догляд за лісом.</i>		
12	Рубки догляду в деревостанах різного складу.	5
13	Вивчення особливостей вирощування лісових насаджень в умовах свіжого субору Українського Полісся. Розробка програм лісовирощування з застосуванням освітлень, прочищень, проріджувань у соснових та сосново-березових насадженнях.	5
14	Вивчення особливостей вирощування насаджень з головними породами - дубом та ясенем в умовах Лісостепу України. Розробка програм лісовирощування з застосуванням рубок освітлення, прочищення, проріджування.	5
15	Вивчення особливостей вирощування лісових насаджень з головною породою – дубом в умовах Правобережного Лісостепу України. Розробка програм лісовирощування з застосуванням рубок освітлення, прочищення, проріджування.	5
16	Проблема рубок догляду за лісом та шляхи її вирішення.	5
Разом за змістовий модуль 3		25
<i>Змістовий модуль 4. Рекреаційне лісівництво.</i>		
17	Вибіркова система господарювання.	5
18	Вплив рекреації на лісові екосистеми.	5
19	Лісові і лісопаркові ландшафти, їх класифікація.	5
20	Вивчення регіональних особливостей формування лісопаркових ландшафтів.	5
Разом за змістовий модуль 4		20
Всього годин		90

3. КУРСОВИЙ ПРОЄКТ

Під час вивчення дисципліни «Лісівництво» обов'язковим до виконання видом самостійної роботи здобувачів є курсовий проєкт. Тематику курсових проєктів визначає викладач-керівник курсового проєкту. Теми розглядають та схвалюють на засіданні кафедри. Курсовий проєкт є індивідуальною самостійною роботою розрахунково-технологічного характеру. Метою курсового проєктування є: систематизація, закріплення та розширення теоретичних та практичних знань з дисципліни та вміння застосовувати їх під час вирішення конкретних технічних, економічних та інших фахових завдань; розвиток навичок самостійної роботи і оволодіння методикою проведення досліджень під час вирішення проблем і питань, що поставлені в курсовому проєкті.

Для виконання курсового проєкту необхідно використовувати Методичні рекомендації до виконання курсового проєкту з лісівництва (наукова бібліотека БНАУ), де викладено основні вимоги до виконання завдання та оформлення роботи.

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ТА ГРУПОВІ ЗАВДАННЯ

Вимоги до виконання індивідуальних та групових завдань

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання у формі презентації і доповіді є обов'язковим для виконання здобувачами. Презентація має містити не менше 15-20 слайдів. До презентації додається пояснювальна записка обсягом 5-7 сторінок формату А4, яка містить вступ (до 1 сторінки), основну частину та висновки. Обов'язково додається перелік джерел використаної інформації. Захист відбувається в усній формі (максимально 5 балів). Зміст презентації та пояснювальної записки (кількість слайдів, якість тексту та ілюстрацій, новизна, логічність викладення матеріалу) оцінюється

максимально в 5 балів. Максимальна кількість балів, яку отримує здобувач за виконання індивідуального завдання становить 10 балів.

Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

1. Лісівництво як наука.
2. Зміна порід в лісі.
3. Лісові угруповання на перезволожених територіях.
4. Сукцесії деревостанів при зміні гідрологічних умов.
5. Вплив розвитку мисливського господарства на стан лісів.
6. Сертифікація лісів за програмами FSC та PEFC в Україні.
7. Концентровані та умовно-суцільні рубки головного користування.

Особливості та умови виникнення.

8. Особливості комбінованої системи рубок. Способи і варіанти комбінованих рубок.

9. Санітарні правила в лісах України.
10. Продуктивність лісових екосистем і методи її збільшення.
11. Вплив пожеж на ліс.
12. Вплив рекреації на компоненти лісової екосистеми.
13. Методи формування ландшафтів рекреаційних лісів.
14. Народногосподарське значення приміських лісів.
15. Сучасні проблеми використання приміських лісів.
16. Недеревна продукція приміських лісів.
17. Рекреаційний потенціал лісів приміської зони Білої Церкви.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Який етап розвитку лісівництва характеризується виникненням перших наукових підходів до вирощування лісу?

А. Традиційне (емпіричне) лісівництво

- B. Наукове класичне лісівництво
- C. Інтенсивне лісівництво
- D. Промислове лісівництво

2. Для якого етапу розвитку лісівництва є характерним впровадження машинізації, плантацій та швидкорослих порід?

- A. Ранні форми лісокористування
- B. Класичне лісівництво
- C. Інтенсивне та промислове лісівництво
- D. Контрольоване природне відновлення

3. Який етап розвитку лісівництва передбачає регламентацію рубок, системне відтворення лісів та формування основ лісової політики?

- A. Регулятивне (державне) лісівництво
- B. Післявоєнне інтенсивне лісівництво
- C. Плантаційне лісівництво
- D. Лісівництво сталого розвитку

4. Що є предметом вивчення науки лісівництва?

A. Природа лісу, методи його вирощування та підвищення продуктивності

- B. Виключно способи заготівлі деревини
- C. Економічна оцінка лісових ресурсів
- D. Біологія деревних шкідників

5. Як називається принцип добору порід, що відповідають певним лісорослинним умовам?

- A. Лісова меліорація
- B. Біостійкість насаджень
- C. Екологічна відповідність порід
- D. Типологічна оптимізація

6. Який фактор є ключовим при визначенні відповідності деревної породи лісорослинному типу?

- A. Рік створення насадження

- B. Вік насіння
- C. Екологічні потреби породи (волога, тепло, ґрунт)
- D. Розмір лісової ділянки

7. Яка характеристика свідчить про породу, що добре відповідає своїм лісорослинним умовам?

- A. Знижений приріст
- B. Часті пошкодження шкідниками
- C. Слабкий розвиток кореневої системи
- D. Висока продуктивність та стійкість

8. Який результат найчастіше виникає при невідповідності породи умовам місцезростання?

- A. Стабільне підвищення запасу
- B. Зростання ризику ослаблення та усихання насаджень
- C. Покращення якості ґрунту
- D. Формування рівномірних деревостанів

9. Який підхід використовується для визначення оптимальної породи для конкретного типу лісорослинних умов?

- A. Сезонне зондування ґрунту
- B. Спрощене таксаційне обстеження
- C. Лісова типологія (класифікація лісорослинних умов)
- D. Випадковий вибір порід

10. Яка середня лісистість території України?

- A. 10,1 %
- B. 12,5 %
- C. 15,9 %
- D. 20,3 %

11. Який процес є ключовим для формування річного приросту деревини?

- A. Фотоперіодизм
- B. Транспірація

- C. Діяльність камбію
- D. Коренева регенерація

12. Який фактор найбільше впливає на інтенсивність приросту дерев у діаметрі?

- A. Колір кори
- B. Надходження асимілянтів із листя
- C. Кількість бруньок
- D. Тривалість зимового періоду

13. Яка частина дерева забезпечує транспорт води та мінеральних речовин, впливаючи на приріст?

- A. Луб
- B. Серцевина
- C. Ксилема (деревина)
- D. Серцевинні промені

14. Чому у щільних зімкнутих деревостанах спостерігається зменшення радіального приросту?

- A. Через підвищену активність шкідників
- B. Через зміну температури ґрунту
- C. Через знижену освітленість і нестачу асимілянтів
- D. Через надмірне продукування хлорофілу

15. Що є головною умовою для активної роботи камбію протягом вегетаційного періоду?

- A. Постійна тінь
- B. Висока густота насадження
- C. Оптимальна температура та достатнє забезпечення водою
- D. Низький рівень фотосинтезу

16. Який компонент є ключовим у біологічному кругообігу лісу?

- A. Вітер
- B. Сонячне світло
- C. Опад листя і хвойних голок

D. Кам'яні включення ґрунту

17. Яка роль мікроорганізмів у біологічному кругообігу?

A. Утворюють нові мінерали

B. Розкладають органіку та повертають елементи в ґрунт

C. Підвищують кислотність повітря

D. Пригнічують діяльність коренів

18. Який елемент найважливіший для формування деревини та надходить через кругообіг?

A. Хлор

B. Сірка

C. Азот

D. Гелій

19. Як біологічний кругообіг впливає на продуктивність лісу?

A. Сповільнює відновлення насаджень

B. Забезпечує повторне надходження поживних речовин у ґрунт

C. Зменшує родючість ґрунту

D. Порушує структуру гумусу

20. Що є головним джерелом органічної речовини у лісі?

A. Ґрунтові води

B. Атмосферні опади

C. Фотосинтез зелених рослин

D. Пилові частинки

21. Що є основою біологічної стійкості лісових насаджень?

A. Рівномірний розподіл опадів

B. Здатність протистояти шкідникам, хворобам і несприятливим умовам

C. Одновіковість деревостану

D. Підвищена кислотність ґрунту

22. Який показник найчастіше використовують для оцінки продуктивності лісу?

A. Довжина гілок

- B. Сезонність листопаду
- C. Запас деревини на гектар
- D. Колір кори

23. Що є критерієм еталонного насадження?

- A. Підвищена кількість сухих дерев
- B. Висока повнота та максимальний приріст для даного типу

лісорослинних умов

- C. Домінування чагарників
- D. Підвищена зімкнутість крон

24. Який фактор підвищує стійкість деревостану?

- A. Монокультура на бідних ґрунтах
- B. Постійні рубки формування
- C. Видове різноманіття та оптимальна густота
- D. Відсутність доглядів

25. Чому еталонні деревостани є важливими?

- A. Вони пристосовані лише до штучних умов
- B. Мають дуже високу продуктивність
- C. Служать порівняльною моделлю для оцінки ефективності

господарювання

- D. Є нестійкими до змін середовища

26. Який захід найбільше сприяє підвищенню продуктивності

молодняків?

- A. Підпалювання підліску
- B. Освітлення та прочищення
- C. Видалення підстилki
- D. Зниження густоти до мінімуму

27. Який фактор найбільше впливає на приріст деревини?

- A. Колір деревини
- B. Світловий режим та доступ асимілянтів
- C. Глибина снігового покриву

D. Діаметр пагонів у підліску

28. Яке лісогосподарське рішення збільшує продуктивність стиглих насаджень?

- A. Переушільнення ділянки технікою
- B. Оптимальні проріджування
- C. Недопущення будь-яких рубок
- D. Надмірне внесення добрив

29. Який тип садивного матеріалу найкраще впливає на продуктивність плантацій?

- A. Тонкомірний садивний матеріал
- B. Сіянець із природних самосівів
- C. Садивний матеріал закритої кореневої системи
- D. Погано адаптовані екзотичні породи

30. Який з перелічених факторів є найважливішим для підвищення продуктивності на бідних піщаних ґрунтах?

- A. Різке зменшення густоти насадження
- B. Поліпшення ґрунтових умов (меліорація, добрива, агротехніка)
- C. Уведення тіньовитривалих порід
- D. Підвищення рекреаційного навантаження

31. Що є головною особливістю комбінованих рубок?

- A. Повне одноразове вирубування
- B. Використання лише поступових рубок
- C. Поєднання елементів різних систем рубок
- D. Рубка тільки сухостою

32. Яку мету найчастіше переслідують комбіновані рубки?

- A. Покращення рекреаційних властивостей
- B. Підвищення зімкненості крон
- C. Забезпечення природного відновлення й одночасне отримання

деревини

D. Формування чагарникового ярусу

33. У комбінованих рубках перший прийом здебільшого спрямований на:

- A. Повне очищення підліску
- B. Ослаблення намету для сприяння відновленню
- C. Дроблення порубкових решток
- D. Підвищення повноти деревостану

34. Який тип деревостанів найчастіше є об'єктом комбінованих рубок?

- A. Дуже молоді
- B. Сиглі та перестійні
- C. Чагарникові угруповання
- D. Водозахисні смуги

35. Комбіновані рубки дозволяють:

- A. Повністю уникнути проростання бур'янів
- B. Сформувати монокультуру
- C. Спростити технологічні процеси
- D. Регулювати умови поновлення і структуру деревостану

36. На бідних супіщаних ґрунтах рубки головного користування проводять переважно:

- A. Суцільні у всі сезони
- B. Тільки вибірково
- C. Суцільні вузьколісосічні або поступові
- D. Комбіновані із збереженням підліску

37. У вологих суглинкових умовах особливе значення має:

- A. Повне видалення мертвої деревини
- B. Збереження підросту та ґрунтового вкриття
- C. Максимально велика лісосіка
- D. Рубки лише взимку

38. У гірських умовах рубки головного користування спрямовані на:

- A. Повне розкриття схилу
- B. Запобігання ерозії та зсувам
- C. Вирощування плантаційних культур
- D. Підвищення повноти до максимуму

39. У заболочених типах умов головною вимогою є:

- A. Використання суцільних літніх рубок
- B. Впровадження рубок догляду
- C. Дотримання сезонності та мінімізації пошкодження ґрунту
- D. Рубки великими площами

40. У сухих борах метод рубки добирається так, щоб:

- A. Підвищити зімкнутість намету
- B. Сформувати підлісок
- C. Зменшити природне поновлення
- D. Сприяти появі світлолюбних порід (сосна)

41. Що є основним принципом рубок у природно-заповідному фонді?

- A. Максимальне вилучення стиглої деревини
- B. Освітлення культур
- C. Обмеження або повна заборона рубок головного користування
- D. Рубка лише вибіркова

42. У водоохоронних лісах рубки головного користування проводять так, щоб:

- A. Підвищити рекреаційне навантаження
- B. Зберегти ґрунт і берегову стабільність
- C. Зменшити вологість повітря
- D. Максимально збільшити обсяг заготовки

43. Для зелених зон міст характерна вимога:

- A. Проводити суцільні рубки великими ділянками
- B. Зберігати рекреаційну та захисну функцію лісу
- C. Видаляти всі сухостійні дерева
- D. Зменшувати кількість підліску

44. У протиерозійних лісах заборонено:

- A. Проводити рубки взимку
- B. Садити швидкорослі породи
- C. Суцільні рубки на схилах
- D. Проводити вибіркові рубки

45. У лісах лісогосподарської частини лісів зеленої зони рубки

спрямовані на:

- A. Підвищення комерційної цінності деревини
- B. Формування плантацій
- C. Забезпечення чистоти повітря та екологічного балансу
- D. Вилучення всіх старих дерев

46. Головною метою очищення місць рубок є:

- A. Збільшення площі лісосіки
- B. Створення умов для відновлення лісу та зменшення пожежної

небезпеки

- C. Забезпечення рекреаційної діяльності
- D. Отримання додаткової деревини

47. Який спосіб очищення є найменш шкідливим для ґрунту?

- A. Спалювання порубкових решток
- B. Розкладання їх у вигляді валків або рівномірне розкидання
- C. Буртування важкою технікою
- D. Викорчовування підліску

48. У соснових борах очищення місць рубок важливе тому, що:

- A. Підвищує кислотність ґрунту
- B. Зменшує ризик лісових пожеж
- C. Покращує життя комах-шкідників
- D. Сприяє заболочуванню

49. Яка операція не належить до очищення місць рубок?

- A. Видалення порубкових решток
- B. Розчищення технологічних коридорів

С. Проведення проріджувань у молодняках

Д. Дроблення гілок

50. Яку функцію виконує часткове залишення органіки на ділянці?

А. Покращує вітровий режим

В. Викликає деградацію ґрунту

С. Уповільнює природне відновлення

Д. Допомогає формуванню гумусу та збереженню вологи

51. Що є першим етапом відновлення лісу після рубки?

А. Проектування доріг

В. Охорона від диких тварин

С. Оцінка наявного природного поновлення

Д. Внесення добрив

52. У яких випадках перевагу надають штучному лісовідновленню?

А. Коли підлісок добре розвинений

В. Коли є достатнє природне поновлення

С. Коли ділянка заболочена

Д. Коли природне поновлення недостатнє або відсутнє

53. Що сприяє швидкому відновленню світлолюбних порід після суцільної рубки?

А. Зменшення освітленості

В. Щільний підлісок

С. Відкритий простір і підготовлений ґрунт

Д. Затінення ділянки

54. Який фактор є ключовим для успішного відновлення лісу?

А. Уникнення будь-яких доглядів

В. Вибір порід, відповідних умовам місцезростання

С. Розміщення культур без схеми

Д. Збільшення щільності посадки до максимуму

55. Який захід проводять після створення лісових культур для забезпечення їх успішного росту?

- A. Підсушування ділянки
- B. Підвищення рекреаційного навантаження
- C. Догляд за культурами (розпушування, прополювання, доповнення)
- D. Повне припинення доступу світла

56. Яка основна мета рубок догляду в мішаних деревостанах?

- A. Замінити всі породи на одну головну
- B. Забезпечити оптимальні умови росту головних порід
- C. Підвищити щільність підліску
- D. Максимально підвищити запас деревини

57. У мішаних насадженнях рубки догляду спрямовані насамперед

на:

- A. Повне усунення широколистяних порід
- B. Формування багаторусної структури
- C. Підтримку домінування головної породи
- D. Збільшення частки сухостою

58. У чистих соснових насадженнях рубки догляду зазвичай

проводять для:

- A. Усунення небажаних порід
- B. Зменшення густоти та зменшення конкуренції за світло
- C. Підвищення затінення під наметом
- D. Формування другого ярусу

59. Який із чинників найбільше визначає режим рубок догляду в різновікових деревостанах?

- A. Порода підліску
- B. Наявність мохового покриву
- C. Структура вікових класів
- D. Тип лісорослинних умов

60. Що є характерною особливістю рубок догляду в деревостанах складного складу?

- A. Залишення тільки стиглих дерев

- B. Виділення одного ярусу
- C. Вибіркове формування цільового складу деревостану
- D. Суцільне вирубування пригнічених дерев

61. Яка головна проблема з проведенням рубок догляду в Україні?

- A. Надмірне фінансування
- B. Нерозвинена інфраструктура та низька економічна вигода
- C. Дефіцит стиглих деревостанів
- D. Надлишок спеціалістів

62. Який із шляхів вирішення проблеми недостатнього проведення рубок догляду є найбільш ефективним?

- A. Повне скасування рубок
- B. Розробка економічних стимулів
- C. Збільшення кількості рубок головного користування
- D. Підвищення податків на лісокористування

63. Негативним наслідком відсутності своєчасних рубок догляду є:

- A. Підвищення продуктивності
- B. Формування однорідного деревостану
- C. Погіршення якості стовбурів та зростання конкуренції
- D. Прискорення природного відновлення

64. Що сприяє кращому плануванню рубок догляду?

- A. Ігнорування типів лісорослинних умов
- B. Застосування біометричних методів оцінки стану деревостану
- C. Проведення рубок лише в одновікових лісах
- D. Відсутність моніторингу природних процесів

65. Який організаційний захід може підвищити ефективність рубок догляду?

- A. Зменшення підготовки кадрів
- B. Впровадження сучасної техніки та технологій
- C. Скорочення кількості лісопатологічних обстежень
- D. Зниження контролю за якістю робіт

66. Основний принцип вибіркової системи господарювання полягає

у:

- A. Суцільному вирубуванню насаджень
- B. Періодичному вилученню окремих дерев різного віку
- C. Вирубці тільки старих дерев
- D. Заміщенню всіх порід на одну

67. Який тип структури деревостану формується при вибіркового господарюванні?

- A. Одновікова
- B. Різновікова
- C. Однопородна
- D. Мозаїчна

68. Яка головна перевага вибіркової системи?

- A. Найшвидше отримання запасу деревини
- B. Відсутність потреби в догляді
- C. Постійне лісокористування без суцільних зрубів
- D. Формування монокультур

69. Для умов вибіркового господарювання найчастіше придатні:

- A. Чисті соснові ліси
- B. Гірські ялицево-ялинові ліси
- C. Листяні рідколісся
- D. Молоді культури

70. Який спосіб рубок застосовується у вибірковій системі?

- A. Групово-поступовий
- B. Вибірково-поступовий
- C. Узлісно-поступовий
- D. Бар'єрний

71. Який із негативних наслідків надмірної рекреації найпоширеніший?

- A. Підвищення біорізноманіття

- В. Ущільнення ґрунту та руйнування підліску
- С. Збільшення стійкості дерев
- Д. Поліпшення природного відновлення

72. Що є характерною ознакою рекреаційної дигресії лісу?

- А. Розвиток мохового покриву
- В. Формування другого ярусу
- С. Зниження кількості трав'яного покриву та поява вищипаних ділянок
- Д. Зростання запасу дерева

73. Який рекреаційний чинник найчастіше призводить до ерозії ґрунту?

- А. Періодичні екскурсії
- В. Масовий рух туристів по схилах
- С. Наявність інформаційних стендів
- Д. Робота лісової охорони

74. Який захід найбільш ефективний для зменшення рекреаційного навантаження?

- А. Повне закриття лісів
- В. Створення екологічних стежок та направлення потоків відвідувачів
- С. Збільшення кількості місць відпочинку без зонування
- Д. Відсутність контролю відвідувань

75. До якого класу наслідків рекреації належить збільшення кількості сміття?

- А. Біологічних
- В. Антропогенних
- С. Кліматичних
- Д. Геоморфологічних

76. Лісопаркові ландшафти характеризуються:

- А. Повною відсутністю втручання
- В. Поєднанням природних і культурних елементів
- С. Монокультурністю

D. Однофункціональністю

77. Яка класифікаційна ознака є визначальною для поділу лісопаркових ландшафтів?

A. Тип підстилки

B. Вік деревостанів

C. Функціональне призначення території

D. Висота над рівнем моря

78. Який тип ландшафту належить до природних лісових?

A. Корінні ліси

B. Рекреаційні парки

C. Партерні композиції

D. Полезахисні насадження

79. До штучно створених лісопаркових ландшафтів належать:

A. Заповідні праліси

B. Лісопаркові зони міських агломерацій

C. Гірські смерекові ліси

D. Високобонітетні діброви

80. Яким методом найчастіше визначають тип лісопаркового ландшафту?

A. Астрономічним

B. Метеорологічним

C. Ландшафтно-типологічним аналізом

D. Гідрологічним

81. Який фактор найбільше впливає на формування лісопаркових ландшафтів у різних регіонах?

A. Випадкові процеси

B. Кліматичні та ґрунтові умови

C. Тільки антропогенний вплив

D. Вік насаджень

82. Для степових регіонів характерною рисою лісопаркових ландшафтів є:

- A. Домінування ялини
- B. Велика кількість боліт
- C. Штучно створені насадження для захисту територій
- D. Гірські яруси

83. Який метод найчастіше застосовують для вивчення регіональних особливостей ландшафтів?

- A. Хімічний аналіз стовбурів
- B. Польові ландшафтно-географічні дослідження
- C. Оцінка швидкості росту підліску
- D. Моделювання густоти крони

84. Який чинник особливо важливий у Карпатському регіоні?

- A. Степові вітри
- B. Висотна поясність
- C. Засоленість ґрунтів
- D. Аридизація

85. У регіонах з високою антропогенною освоєністю основним завданням у формуванні лісопаркових ландшафтів є:

- A. Скорочення зелених зон
- B. Збереження рекреаційної функції та зелених коридорів
- C. Повна вирубка пошкоджених насаджень
- D. Відсутність зонування територій

86. Основна мета ландшафтних рубок полягає у:

- A. Максимальному вилученні запасу деревини
- B. Підготовці площ для суцільних рубок
- C. Формуванні привабливих та стійких лісопаркових ландшафтів
- D. Заміні всіх порід на декоративні

87. Який метод рубки найчастіше застосовують у ландшафтних зонах?

- A. Суцільна санітарна рубка
- B. Вибіркове вилучення дерев для покращення просторової структури
- C. Рубка в кілька прийомів
- D. Бар'єрна рубка

88. Які дерева першочергово видаляють під час ландшафтних рубок?

- A. Дерева з найбільшою висотою
- B. Всі молоді дерева
- C. Хворі, сухостійні та такі, що погіршують композицію ландшафту
- D. Всі дерева однієї породи

89. Ландшафтні рубки часто проводять із метою:

- A. Підвищення пожежної безпеки
- B. Розширення сільськогосподарських угідь
- C. Покращення умов огляду, світлового режиму та рекреаційної

привабливості

- D. Максимального освітлення зрубу

90. Якою є одна з ключових вимог до ландшафтних рубок?

- A. Повне очищення території від підліску
- B. Обов'язкове створення монокультур
- C. Мінімальне порушення природного вигляду ділянки
- D. Проведення робіт лише механізованим способом

91. Основною метою заходів з покращення узлісь є:

- A. Підвищення запасу деревини
- B. Формування гармонійного переходу від відкритого простору до лісу
- C. Збільшення частки сухостою
- D. Зменшення видового різноманіття

92. Який прийом найчастіше застосовують для підвищення декоративності узлісь?

- A. Суцільне зрізання підліску
- B. Формування багаторусної структури з кущів та дерев різних порід
- C. Заміна всіх порід на одну

D. Повне усунення трав'яного покриву

93. Які породи найбільш бажані для декоративних узлісь?

A. Тільки хвойні

B. Тільки швидкорослі

C. Декоративні, квітучі та такі, що добре виглядають у різні сезони

D. Породи з низькою морозостійкістю

94. Який чинник найбільше впливає на естетичність узлісся?

A. Відсутність крони у дерев

B. Суцільні густі зарості

C. Мозаїчність, різноманітність форм і плавні силуети дерев

D. Однакова висота всіх дерев

95. Який захід сприяє покращенню стійкості та естетики узлісь?

A. Регулярне суцільне зрізання підросту

B. Підсадка кущових порід, що стабілізують край лісу

C. Рубка всіх низькорослих дерев

D. Заміна узлісь на суцільні полезахисні смуги

96. Яка основна мета рубок освітлення в молодняках?

A. Формування верхнього ярусу

B. Збільшення запасу стиглого лісу

C. Усунення затінення головної породи та регулювання видового складу

D. Отримання деревини для промисловості

**97. На якому етапі росту деревостану зазвичай проводять
прочищення?**

A. У стиглих насадженнях

B. Після початку плодоношення

C. На етапі росту деревостану віком від 10 до 20 років, з метою
формування якісного насадження та повнодеревного стовбура.

D. Перед рубками головного користування

98. Якою є головна мета проріджування?

A. Повне видалення підліску

В. Заміна всіх порід на одну

С. Регулювання густоти та забезпечення простору для росту найцінніших дерев

Д. Формування одновікових структур

99. Що враховують під час розроблення програми лісовирощування з проведенням рубок догляду?

А. Тільки вік насаджень

В. Вік, видову структуру, густоту, цільові породи та лісорослинні умови

С. Лише продуктивність головної породи

Д. Лише дані інвентаризації ґрунтів

100. Який з наведених заходів входить до програми лісовирощування?

А. Проведення рубок головного користування

В. Розорювання ділянок під рілля

С. Планування черговості та інтенсивності рубок освітлення, прочищення, прорідження

Д. Розміщення рекреаційних зон

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання виконання здобувачами самостійної роботи протягом вивчення дисципліни «Лісівництво» проводиться двічі за семестр. Обов'язковим є виконання індивідуального навчально-дослідного завдання у формі презентації з доповіддю та курсового проекту. Оцінка за дані види самостійної роботи заноситься в електронний журнал. Іншими видами самостійної роботи може бути написання есе, участь у командних проектах або виконання тестових завдань з самостійної роботи (на вибір здобувача).

Результати контролю виконання самостійної роботи оцінюються за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10». 1 бал оцінювання (з

заокругленням до цілого числа) відповідає 10 % правильних тверджень за усної відповіді, відповідей у тесті, виконаних завдань тощо. Максимально можлива кількість за виконання самостійної роботи протягом семестру – 30.

Під час оцінювання результатів самостійної роботи здобувача використовуються такі критерії:

- уміння студента використовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань;
- точність і оригінальність рішень;
- творчий підхід до виконання поставленого завдання, роботи;
- обґрунтованість, грамотність, логічність і послідовність відповідей на запитання;
- уміння опрацьовувати інформаційні джерела;
- оформлення матеріалу відповідно до вимог.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Краснов В.П. Фітоєкологія з основами лісівництва: навч. посібник. Краснов В.П., Шелест З.М., Давидова І.В. Суми: Університетська книга, 2012. 415 с. (наукова бібліотека БНАУ)
2. Лісознавство з основами лісовідновлення: конспект лекцій/ укладач О.С. Мельник. Суми: Сумський державний університет, 2011. 59 с. (https://www.researchgate.net/publication/340436231_Lisoznavstvo_z_osnovami_lisovidnovlennia)
3. Лісівництво: Методичні рекомендації до виконання курсового проєкту для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 205 «Лісове господарство» / уклад. В. М. Хрик, С. М. Левандовська, І. В. Кімейчук, Б. В. Зелінський. Біла Церква, 2023. 90 с. (наукова бібліотека БНАУ)
4. Лісівництво: підручник/ П. П. Яворовський та ін.. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2021. 654 с. (<https://dglb.nubip.edu.ua/items/a678d879-f662-4976-bb76-074b1ff720a2>)
5. Мазепа В.Г. Регіональне та соціальне лісівництво: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Мазепа В.Г., Турко В.М., Сірук Ю.В., Курбет Т.В. Електронні дані. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». 2023. 137 с. (<https://surl.lu/icrvdr>)
6. Основи лісогосподарювання: навчальний посібник / С. І. Миклуш, Ю. М. Дебринюк, М. М. Гузь , В. Я. Заячук, В. О. Крамарець, Г. Т. Криницький, В. Г. Мазепа, О. Б. Михайлів, Л. С. Осадчук, М. І. Сорока, О. Г. Часковський [за ред. проф. Ю. М. Дебринюка]. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2022. 824 с.
7. Свириденко В.Є., Бабіч О.Г., Киричок Л.С. Лісівництво : підручник К.: Арістей, 2008. 544 с. (наукова бібліотека БНАУ)
8. Свириденко В.Є., Киричок Л.С., Бабіч О.Г., Бондар А.О. Практикум з лісівництва: навч. пос. К.: Арістей, 2011. 468 с. (наукова бібліотека БНАУ)

9. Термена Б.К. Лісознавство з основами лісівництва: навчальний посібник. Чернівці: Книги - ХХІ. 2004. 160 с. (наукова бібліотека БНАУ)

10. Хрик В.М., Кімейчук І.В. Лісівництво: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 205 «Лісове господарство». Біла Церква, 2021. 444 с. (наукова бібліотека кафедри лісового господарства)

11. Юхновський В.Ю., Левандовська С.М., Хрик В.М. Атлас фітоіндикаторів типів лісорослинних умов лісостепу України. Монографія. Біла Церква. «Білоцерківдрук», 2013. 651 с. (наукова бібліотека БНАУ)

12. Юхновський В.Ю., Левандовська С.М., Хрик В.М. Атлас фітоіндикаторів типів лісорослинних умов степу України. Монографія. Біла Церква. «Білоцерківдрук», 2015. 527 с. (наукова бібліотека БНАУ)

13. Jiří Kulhavý, Josef Suchomel, Ladislav Menšík. Forest Ecology. Mendel University in Brno, 2014. 92 p. (https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/805242/mod_resource/content/1/forest-ecology-textbook.pdf)

14. George Meindl. Forest Ecology. (<https://wisc.pb.unizin.org/forestecologyoer/front-matter/introduction/>)

15. Mark S. Ashton, Matthew J. Kelty. The Practice of silviculture. 2018. 779 p. (<https://archive.org/details/the-practice-of-silviculture/page/n3/mode/1up>)

Адреси сайтів в INTERNET

1. ДП "Ліси України". <https://e-forest.gov.ua/>

2. Ліс Європи. <https://foresteurope.org/>

3. Офіційний сайт Європейського Союзу. Лісівництво. https://commission.europa.eu/food-farming-fisheries/forestry_en

4. Науковий вісник НЛТУ України.

<https://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal>

5. Природа України. <https://nature.land.kiev.ua/>

6. Journal of Forestry Research. <https://link.springer.com/journal/11676>

Silviculture research international <https://silviculture.org.uk/silviculture/>

Навчальне видання

ЛІСІВНИЦТВО

**методичні рекомендації для виконання самостійної роботи
здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Н4 «Лісове господарство»**

**Пенькова Світлана Василівна
Мазепа Василь Григорович
Рижов Олег Миколайович
Соколенко Костянтин Іванович**

Видання здійснюється за авторським редагуванням

Комп'ютерне верстування:

Здано до складання 00.00.2025. Підп. до друку 00.00.2025.

Формат 60x841 /16. Ум. друк. арк. 2. Тираж 10.

РВІКВ, Сектор оперативної поліграфії БНАУ

09117, Біла Церква, Соборна пл., 8; тел. 33-11-0